

Operace Overlord

6.6.1944 začala pod krycím názvem Overlord největší útočná obojživelná operace v dějinách lidstva. 5 tis. lodí¹ za podpory 11 tis. letadel dopravilo během 48 hodin do Francie 200 tis. vojáků a 20 tis. vozidel. Cílem bylo otevřít na kontinentu tzv. „Druhou frontu“: myšleno jejím významem. Označovali ji tak zejména Rusové, kteří sami bojovali tzv. Velkou vlasteneckou válku na jediné ohromné frontě (díky čemuž i Vladivostok byl 1 z cest západní pomoci vedle Murmansk a Iránu. Důležitější však bylo že právě sibiřské divize do značné míry způsobily 1. opravdu velký zvrat ve válce 5.12.1941 (tedy den před Pearl Harborem) a zahnali Němce v kruté zimě od Moskvy cca 150 – 200 km zpět (dle různých úseků): Tak blízko Moskvě se již Němci nikdy nedostali, protože v létě 1942 útočili spíše přes Ukrajinu na Kavkaz kvůli surovinám. I tento Hitlerův pokus však skončil debaklem (u Stalingradu) potvrzeným v létě 1943 u Kurska. Od té doby se již Němci nikdy nevzpamatovali, ale i Rusko zaplatilo za tato vítězství nesrovnatelně větší cenu na životech, než chtěli obětovat spojenci.

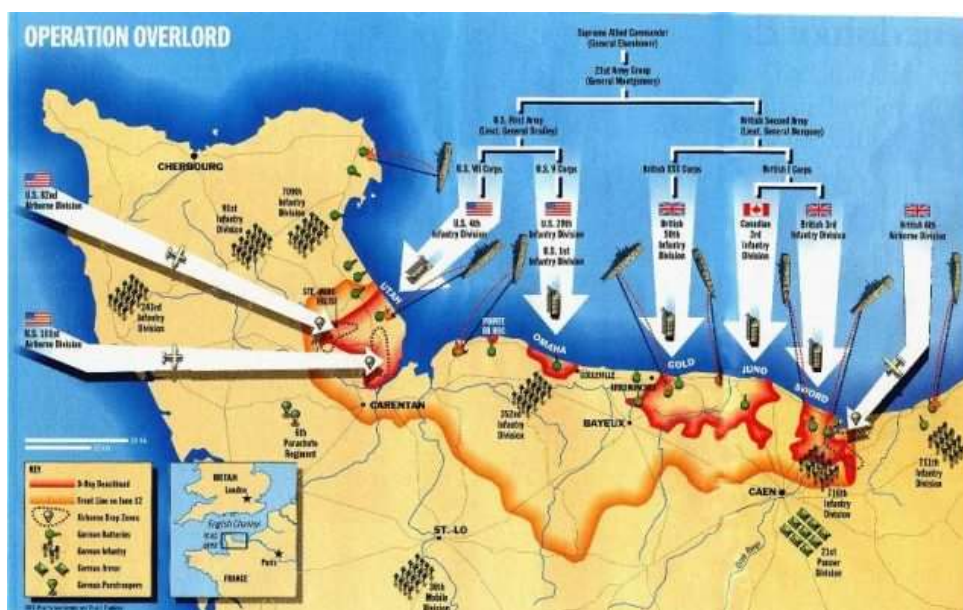
Spojenci již dříve vyhnali na 2 frontách tzv. Afrikakorps a Italy z celé severní kdy Montgomery postupoval od východu s 8. britskou armádou a od západu Anglo-Americký expediční sbor. Později se americká 5. a britská 8. armáda vylodila na Sicílii, kde bojovala proti Wehrmachtu a brzy nato i na jihu Itálie: cíl byl především politický: krátce nato Italský král zatkl diktátora Mussoliniho a jeho nástupce Badoglio požádal spojence o mír. Většina Itálie však byla dále okupována Wehrmachtem a maršál Kesselring využívaje terén a vedl urputnou ústupovou bitvu. Touto cestou tedy ke konečnému rozdrčení Wehrmachtu nemohli dojít. Řada amerických a francouzských jednotek (již bez Britů) odtud se později zúčastnila 15/8 invaze v jižní Francii odkud 6. skupina armád doplnila hlavní invazi dne D a „uzavřela kruh“.

Plánování Operace

Od r. 1942 bylo jasné, že Severní Francie bude tím rozhodujícím střetem mezi Spojenci a Wehrmachtem: Britové byli opatrnější než Američané: měli v Evropě méně zdrojů. Britský Commonwealth tedy dominia Kanada, Austrálie, Nový Zéland dále Indie vč. Pakistánu (už tehdy měla zaručenou samostatnost od r.47) a JAR, Barmu, Ghanu a další země se již v té době řízeně rozpadal do spíše „kuturního“ společenství. Proces pokračuje prakticky dodnes (po Hong-Kong). I „Brexit“ (ať moudře či spíše ne) je ovlivněn tímto anachronismem, protože země commonwealthu s Indií dnes v součtu hospodářsky předčí EU (ale dle pravidel EU už Británie nesmí poskytovat obch. výhody v rámci commonwealthu, proto je společenství již jen kulturním a asi už to ani nejde vrátit). Hitler by býval raději uzavřel s Anglií mír, pokud by na to ovšem Churchill přistoupil. Dříve na mír sice přistoupil Stalin, ale oba diktátoři považovali vzájemný nevyhnutelný konflikt jen za otázku času. Anglie více závisí na dovozu ze Spojených států, proto se většinu války rohodovalo v boji proti ponorkám v Atlantiku (jediné bojiště, kde měl i Churchill strach: tento vizionář hned po Pearl Harboru prohlásil, že „bude trvat, než to uklidíme, ale dny osy jsou sečteny“. Nelze ale podcenit, že nejen Němci, ale i Britové, Američané (Australané, Indové..) všichni bojovali na více frontách: v Pacifiku, Barmě i jinde. Neobstojí proto tvrzení že válku vyhrál především Sovětský Svaz i když jeho přínos byl obrovský a zejména ztráty. I když Rusko zničilo nejméně 2/3 Wehrmachtu, ostatní spojenci museli mezitím takřka sami porazit Japonsko.

¹ O skutečný počet invazních lodí je dodnes velký spor: na počtu 5 tis. se víceméně shodují oficiální historici armed forces G. Harrison „Cross Chanel Attack“ a Samuel Eliot „Invasion of France“. Will Fowler uvádí 1213 válečných plavidel, 4126 výsadkových a vylodovacích, 736 pomocných a 864 transportních. Rozkaz k operaci „Neptun“ což byla námořní část operace měl cca 1500 stran a Ad. Ramsay ho zpracoval velmi pečlivě: v reálné bitvě ale zpětně nelze přesně odlišit kolik z tisíců lodí se vydalo přes kanál příslušný den, kolik o den později apod. (např. vyřazené lodě určené k potopení jako „vlnolamy“ přeplouvaly až den následující po invazi.

Kromě lokálních akcí speciálních jednotek, SOE, Commandos, SAS, Rangers byla první větší zkouškou v r. 1942 akce Kanadských jednotek u Dieppe: v plánu bylo pouze vytvoření předmostí a následné stažení jednotek. Nepovedlo se. Více než polovina: 3,5 tis. kanadů bylo ztraceno zabito (cca 900), zajato, nezvěstných a raněných.. Zahybulo také 550 námořníků (potopen 1 torpédoborec a 33 vyl. plavidel)ů; ztraceno 106 letadel, 30 tanků. Tato smutná lekce ale nesmírně přispěla k plánování skutečného dne D: zejména se nepočítalo s přímým dobytím opevněného přístavu a naopak k pobřeží Omaha a Gold byli přivlečeny umělé prefabrikované přístavy Mulberries složené z prefabrikovaných betonových bloků, mostovek a umělých vlnolamů: ten vnější zabezpečili potopené staré lodi.

Dlouho před jmenováním Dwight D. Eisenhowera se již od března 1943 plánování invaze zabýval tým COSSAS pod vedením gen. Frederica Morgana. Původní plány byly trochu skromější (5 divizí) ale brzy bylo jasné, že schůdnými variantami jsou víceméně oblasti Calais a Normandie. Omezení vyplývalo

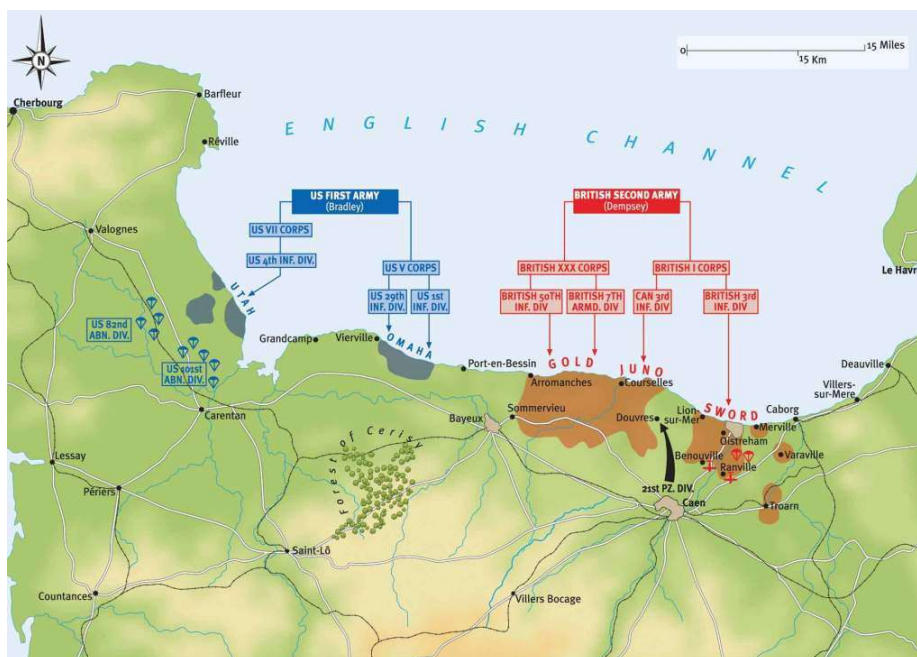
především z reálného doletu stíhaček spitfire, které v době invaze byli přece jen ještě početnější než americké mustangy. I když klamné operace zahrnovali i celou řadu dalších „variant“, operace BodyGuard tzn. falešné vytvoření armádní skupiny FUSAG pod velením George S. Pattona (agresivní velitel, který budil u Němců největší respekt) se zcela zřetelně zaměřoval na Calais. Tudy byla totiž cesta do říše nejkratší, avšak i opevnění na německé straně tomu odpovídalo a i německé jednotky (15. armáda) tu byli výrazně silnější než v Normandii. Tu hájila 7. armáda. Klamný plán zahrnoval celou armádu gumových tanků, maket letadel i maket vylodovacích člunů na řece v Jihovýchodní Anglii. (Po dobytí hlubších přístavů: Cherbourg, Marseille i Antwerpy se totiž těžší výzbroj přepravovala do Evropy v konvojích přímo z U.S.A.) Na této vymodelované oblasti se pohybovali s džípy jednotky pozdějších sledů, např. Pattonovy 3. armády, která se zapojila do bojů skoro o 2 měsíce později. Spojovací vozy a vojenská policie vytvářeli v éteru soufistikovanou zvěř komunikace odpovídající manévrum armád. Za přispění geniálního dvojitého agenta Pujola s krycím jménem Garbo, který vytvořil celou síť fiktivních pro německých agentů fungovala celá fikce tak přesvědčivě, že dokonce ještě řadu dní po vylodění existovala nejistota, zda v Normandii nejde jen o klamný manér, zatímco skutečné vylodění se přece jen uskuteční v Calais. Pujol byl ostatně tajně vyznamenán Německým křížem i Britským imperiálním vyznamenáním, ale po válce raději fingoval vlastní smrt a s novou totožností zmizel v jižní Americe.

Tajemství dne D:

Místo a čas vylodění se staly historicky asi nejpečlivěji střeženým tajemstvím. Německý Abwehr (Admirál Canaris) měl jisté indicie a stopy: ztratili se však v cca desetinásobku podvržených informací ze „spolehlivých“ zdrojů z nichž většina pracovala pro britskou MI5. Řada původně německých agentů si tím zachránila život. Používali se i při jiných příležitostech: např. místa dopadů bomb V1 i V2, která

agenti hlásili byla statisticky zkreslena tak, aby při následné korekci většina dalších bomb padala do řídkěji obydlených oblastí.

Canaris měl ovšem pravdu, pokud šlo legendární 2-dílný kódovaný vzkaz francouzskému odboji: Verlainovo dvojverší: *Les Sanglots longs des violins de l'automne* a jeho pokračování *Blessent mon coeur d'une lueur monotone*. Plukovník Meyer – zpravodajský šéf německé 15. armády obě části zachytil. Generál Hoffman uvedl do pohotovosti 15. armádu (v Calais) a poslal informaci OB West (generál Rundstedt) i OKW do Berlína gen. Jodlovi. Rundstedt usoudil, že Rommel vydal příslušný rozkaz (ten však na tuto zprávu – v záplavě jiných falešných nebral zřetel). Božím řízením se tak právě 7. armáda na pobřeží Normandie o této zprávě vůbec nevěděla: dnes je Verlainův verš vytesán v pomníku na vstupu na písčitou část Kanadské pláže Juno.

Nehledě na důsledně vedenou klamnou kampaň, skutečný rozsah a schéma operace bylo známo několika stovkám důstojníkům označovaných „biggot“ (pobožní.), kteří se samozřejmě nesměli ani vzdáleně účastnit aktuálních válečných operací a v případě nedodržení utajení byli degradováni popř. odesláni zpět do

států. Skutečný plán tedy do pásu pobřeží Normandie cca 80 mil (130 km) situované mezi ústí řeky Orne (která protéká Caen cca 15 km ve vnitrozemí) až po Cotentinský poloostrov (na jehož severním ústí leží právě Cherbourg umístil 5 známých pláží: od západu Utah, Omaha, Gold, Juno a Sword. Námořní část operace Overlord se sama o sobě nazývá Neptun a vytvořila 2 odminované námořní koridory ke každé z těchto pláží (1 pro rychlejší a 1 pro pomalejší lodě). Mezi jednotlivými plážemi jsou několikakilometrové mezery (mimo jiné i proto že ani pobřeží není všude zcela sjízdné a k propojení všech předmostí došlo až postupně: v den D se spojily Gold a Juno. Naopak jednotky Utah spolu s výsadkáři se definitivně ke zbytku předmostí připojili v Carentanu až 12/6.

Airborne - Výsadkáři

Na obou stranách invaze seskočí parašutisté: americká 101. a 82. výsadková divize právě na Cotentinu, tedy v prostoru za pláží UTAH. Britská 6 výsadková divize potom po obou stranách řeky Orne, bude bránit přístupu německých posil proti pláži SWORD, která končí v malém přístavním městečku Ouisterham (zdejší přístav je ovšem jen mělký, pro malé lodě). Součástí úkolů 6. výsadkové divize byla i odvážná akce na obsazení 2 mostů přes Orne a paralelní kanál. Kódově označen „Pegasus“ Bridge stojí v Ouisterhamu dodnes. Odvážnou akci vedl Major Howard: jednotka přistála v 6 kluzácích hned vedle obou mostů a zabránili překvapeným Němcům v jejich demolici. Howardův

zástupce důstojník Danny Brotheridge² se v 0:16 hod stal pravděpodobně prvním spojeneckým vojákem, který padl v den D. Tito stateční vojáci držely mosty proti zuřivým německým protiútokům jen s pěchotními zbraněmi a chabou pancéřovkou Piat (střela je proti nepřátelskému vozidlu vržena pružinou!). Mělo to dalekosáhlý důsledek pro celý den D, protože 21 panzer divize (jediná německá v ten den v oblasti) zůstala právě na odvácené straně Orne River, přejet ji mohli až v Caen a do bojů tak zasáhla část (Oppeln von Bronikowski) této divize až pozdě odpoledne, kdy už je odrazila protitanková děla.³ Další 2 panzéřové divize: 12.SS a Panzer Lehr uvonil Hitler až pozdě odpoledne a na bojiště dorazí (pod útoky stíhacích bombardérů) až další dny. Ke statečným úspěchům 6. výsadkové divize patří také přepad dělostřelecké baterie v Merville vedený plk. Terrance Otwayem: jeho vojáci na rozdíl od Howardových ale seskakovali klasicky padákem a v okamžiku útoku se jich na tzv. „rally point“ shromáždí méně než třetina s ještě méně potřebným ženijním vybavením. Navzdory tak zoufalé situaci velel Terrance Otway k útoku. Podle svých slov nafilmovaných po válce by nedokázal žít s vědomím, že se nepokusí zničit baterii, která mohla působit těžké ztráty vylodujícím se vojskům. Navzdory přesile Otwayovi výsadkáři skutečně uspěli: oproti Němcům to byli elitní vojáci. Howardových 6 kluzáků představovalo spíše výjimku, pokud šlo o dosažení skutečně plánovaného místa. Naprostá většina výsadkářů seskočila mimo určená pásma seskoku, americké divize se promíchali: I přes to ale výsadkáři dosáhli většiny stanovených cílů (stalo se tak často s nahodile shromážděnými vojáky i důstojníky). Kromě toho uvrhli celou německou armádu do ještě většího chaosu a hrůzy, než zažívali sami: Na rozdíl od průměrných i podprůměrných německých vojáků byli výsadkáři elita. 2 díl seriálu Band of Brothers zobrazuje situaci velmi realisticky. Vůbec prvními vojáky kteří zahájili invazi do Evropy byli 15 min po půlnoci právě výsadkoví „PathFinders“: ti nejlepší z nejlepších, jejichž úkolem bylo vyznačovat pásma seskoku světly a radiomajáky Eureka. Dávno před zavedením GPS se tito stateční vojáci pohybovali potmě v naprosto cizí krajině v chaosu, protože dopravní letadla přilétala v horších podmínkách. Neuvěřitelné sebevědomí elitních výsadkářů ukazuje např. i spíše nechvalný incident, kdy skupina výsadkářů obsadila statek poblíž Vierville (za pláží OMAHA, kde se nejdéle tvrdě bojovalo, kde se ocitli spíše omylem), vypili zde sud Calvadosu, hlasitě zpívali a dopředu oslavovali vítězství (nebo spíše přežití uplynulé noci)⁴ Tento Exces byl spíše výjimkou: nicméně následná analýza výsadkových operací dne D – provedená později po návratu šťastnějších výsadkářů do Anglie potvrdila doktrínu uskutečnit po seskoku agresivní akci i bez ohledu na to zda je na plánovaném místě. Ztráty výsadkářů nebyli malé, ale zdaleka nedosáhly „nightmare scenario“, kterým někteří strašili Eisenhowera. Konkrétně Leigh-Mallory (Eisenhowerův letecký zástupce) se bál až 80% ztrát právě mezi výsadkáři a trval na zrušení této části operace: k jeho cti slouží, že brzy po dni D napsal Eisenhowerovi omluvný dopis v němž se upřímně omlouvá, že přidal svému veliteli další významnou starost k jeho již mnoha. Eisenhower to vůbec nebral na lehkou váhu a je obecně známo že několik hodin večer 5. června strávil právě mez výsadkaři 101.divize, kteří se ho naopak snažili sami povzbudit, že „bát by se vlastně měli Němci jich“; to se i potvrdilo a výsadkáři navzdory chybným seskokům překonali očekávání a Němce opravdu vyděsili. Německá „výsadková“ divize v této oblasti už byla výsadková jen podle jména (méně než polovina jich kdy absolvovala seskok), šlo spíše o pěšáky cvičené právě pro boj s výsadkáři: tito se ale většinu dne D pohybovali tam a zpět díky falešným výsadkovým figurínám doplněných zvukovými efekty, takže nakonec byli ještě více mimo, než spojenečtí výsadkáři.⁵

² Stephen E. Ambrose: Den D, str. 16

³ Cornelius John Ryan: The longest Day, str.209

⁴ Stephen E. Ambrose: Den D; výpověď voj. F.Palyse uložená na Eisenhower Center na New Orleans University

⁵ Cornelius J. Ryan: The Longest Day

Pláž Utah

Na pláži Utah se vylodí 4. divize za relativně nízkých ztrát a šťastných okolností, kdy odliv zanechal výsadek omylem od exitu 2 k jižnějšímu exitu 1, který byl nejslaběji bráněn. Prvotní ztráty na Utahu tak byli nejnižší ze všech 5 pláží (uvádí se 197 zabitých). Rozhodnutí pokračovat Exitem 1 těžilo z dané situace, ale bylo zároveň velmi riskantní, protože hrozila (i nastala) dopravní zácpa při překonávání zatopeného území jediným exitem (Němci, resp. často i bývalí obrázení Ruští zajatci) ho naštěstí nezvládli zablokovat. Ať již toto riskantní rozhodnutí první vyslovil plk. Van Fleet, nebo gen. Teddy Roosevelt: „začneme válku přímo odtud“ – risk se vyplatil.⁶ Theodor Roosevelt je syn dřívejšího amerického prezidenta za republikány: aktuálně uřadující FDR (za demokraty) je nicméně jejich vzdálený příbuzný. Teddy Roosevelt – zástupce velitele divize – byl nejstarším vojákem, který vstoupil

na břeh v Den D i přes odpor svých nadřízených. Film „Nejdelší den“ ho zachycuje s hůlkou, neboť skutečně trpěl artritidou. Později během války – přesně v den kdy měl převzít velení vlastní divize zemře na infarkt.

Na snímku jsou tzv. Higginsovi čluny ve

vojenském kódu LCVP (Landing Craft Vehicle Personnel). V Evropě byl těchto člunů nedostatek, protože us adm. King preferoval dodávky do Pacifiku. Vylodění v jižní Francii muselo být odloženo až na Srpen, aby tam mohli být přepraveny čluny použité v Normandii. (vlastní snímky).

Pláž Omaha

Jestliže na pláži Utah Američanům přálo štěstí (4. divize si ovšem své hrůzy zažila později při bojích o Cherbourg) tak na sousední pláži OMAHA se naopak pokazilo vše co se pokazit mohlo. Reliéf pláže ukazuje velmi obtížný terén pro překonání dodnes. Nad pláží se nachází největší místní hřbitov velikostí blízký Arlingtonu. Pláž byla na Rommelovo naléhání důkladně opevněna, protože tvar značně připomíná pláž v Salernu, kde se Američané vylodili o rok dříve. Dodnes se vedou spory nakolik zpravodajci (Military Intelligence) věděli o přítomnosti německé 352. Divize, která sem přibyla z východní fronty nedávno. Už číslo divize napovídá, že byla výrazně lepší než 716. divize, která držela tento úsek původně sama. Zpravodajci to patrně věděli, ale už s tím stejně nešlo cokoli dělat: OMAHA byla důležitá pláž a vylodění zde bylo nevyhnutelné. Ostatně se tu souběžně vylodovali 2

⁶ S. Ambrose: D Day;

Americans storm the beach at OMAHA

divize: napravo 29. divize (poprvé v boji). Nalevo od ní zkušená „big red one“ 1. divize, která představuje jakéhosi tahouna americké armády. Je třeba vzpomenout elitní jednotky rangers (jsou to elitní bojovníci: jejichž největší bojový útvar je prapor) a také námořní demoliční čety (s typickým půlkruhem na helmách). Do jisté míry se jednalo o předchůdce dnešních SEALs. Rangers měli především velmi nevděčný úkol vylodit se na **Point De Hoc**, což je útes mezi plážemi UTAH a OMAHA. Při této sebevražedné misi jich padlo více,

než polovina.⁷ Ale část 2nd rangers se skutečně vylodila i v v sektoru Dog Green na OMAHA a měla se ke svým kolegům na Pointe Du Hoc připojit cestou okolo Vierville: scéna z filmu „Saving Private Ryan“, kde se na jejich člun okamžitě zaměří německý kulomet MG 42 je tedy plně autentická. Většinu kormidelníků malých výsadkových člunů (ale i dalšího námořního personálu) představovali příslušníci americké námořní stráže. Tato zvláštní americká ozbrojená složka spadá v době míru pod

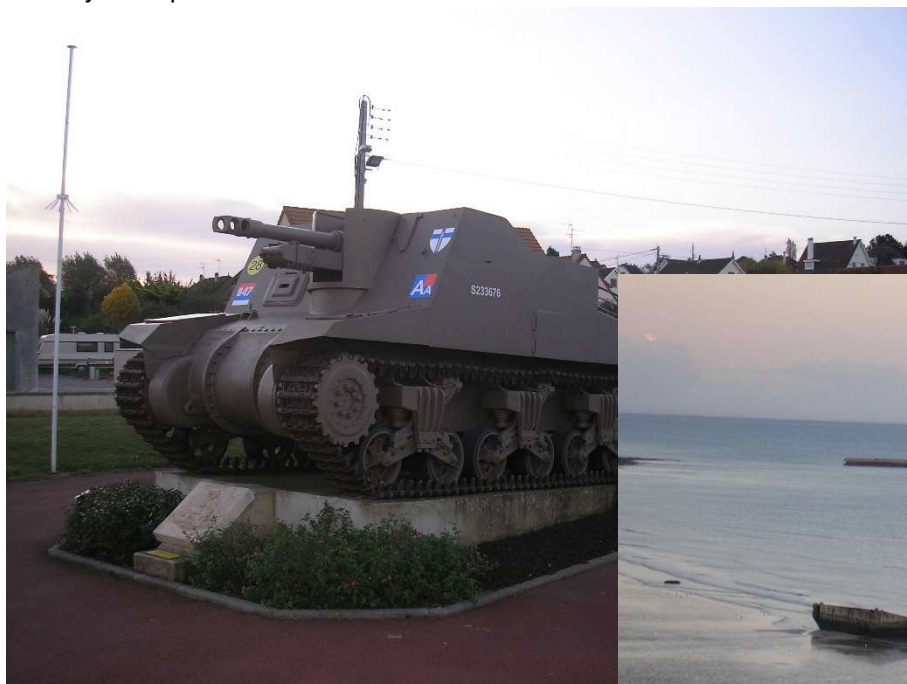

⁷ René J. Tesař: Strmá stěna smrti; nakl. EPOCH A ©2010

ministerstvo dopravy a má spíše policejní, než vojenský výcvik: hlídají ostatně většinu americké hranice (hranice USA s Kanadou je totiž údajně nejdelší nestřežená hranice na světě). Jen době války přecházejí příslušníci Coast Guard pod ministerstvo obrany a jejich lodě mění kamufláž z červeno-bílé na šedou (působili tak později i v Guf War).

Pláž Gold

Na rozdíl od pláže Omaha věnovali tomuto úseku Němci relativně menší pozornost, snad díky terénu.⁸ Útok vedla britská 50. divize a následovali další jednotky britského XXX.sboru. Měli se stočit po vylodění poněkud vpravo. Cílem bylo postupovat přes Arromanches až k Bayeux ve vnitrozemí, kde se spojí s jednotkami z pláže Omaha. Jak víme na Omaze se vylodění zdrželo, proto k bezprostřednímu spojení jednotek nedošlo, nicméně u města Arromanche zůstal po červnové prudké bouři jediný funkční přístav Mulberry, protože ten americký na sousední Omaze byl prakticky zničen. Z návrší jsou dodnes vidět zbylé betonové bloky a před museem jsou součástí přístavních mostů (viz foto). Díky použití tzv. Hobart Funnies: tedy speciálně upravených ženijních tanků si britové poradili s obtížným terénem a připravili zde nástupní prostor až k La Riviere, kudy následně vstoupila do Francie i legendární britská 7.obrněná zvaná „pouštní krysy“. Německou obranu (která obsahovala m.j. i děla vyrobené v plzeňské škodě vyřadila palba 127 mm děl torpédoborců a později na pláži britská samohybná děla Sexton: pohybují se omaleji, než americké 105mm houfnice Priest, ale mají větší palebnou sílu.

Zbytky bloků Mulberry v Arromanche, a museum du 6 Juin. (vlastní foto)

Na snímku: 105 mm samohybná houfnice Priest (dnes na cestě mezi Arromanches a Bayeux...)...

⁸ Will Fowler: Operace Overlord: Prvních 24 Hodin (str.147)

Pláž Juno

Na pláž Juno vstoupila kanadská 3.divize, pro tuto chvíli ještě zařazená pod britský I.sbor (až později se vylodila celá Kanadská 1. armáda). V Courseilles na pláži je proto dnes moderní budova musea ve tvaru Kanadského javorového listu. Nad pláží se tyčí kříž: připomínka těžkých ztrát v prvních okamžicích boje. Situace v prvních cca 20 minutách zde byla téměř stejně zoufalá jako na pláži Omaha; prvotní ztráty byli opravdu vysoké. Naštěstí došlo rychle k pozitivním zvratu⁹ a nakonec právě frankofonní Kanaďané (z provincie Quebec) trochu hanlivě nazývaní američany „Canucks“ postoupili nejdále do vnitrozemí. Na rozdíl od USA byla Kanada (jako součást Commonwealthu) ve válce již od r.1939, a zavedla povinné odvody branců. V palebné linii ale téměř výhradně bojovali dobrovolníci, resp. profesionálové působící v ozbrojených silách před r.39, zatímco odvedení branci působili téměř výhradně v týlových složkách (popř. i v námořnictvu) – snad kvůli výcviku.

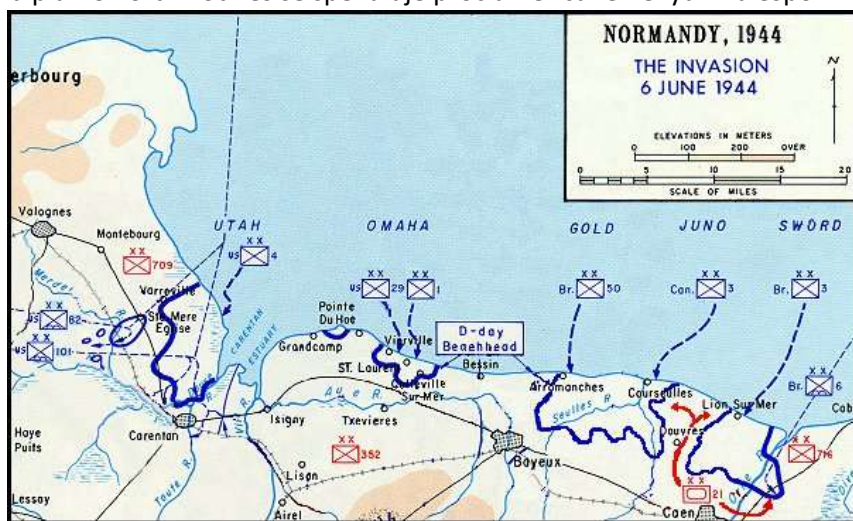
Vysokou kvalitu Kanadských jednotek na evropských bojištích proto vysoce hodnotili všichni spojenci (v Pacifiku Kanaďané téměř nepůsobili - z Commonwealthu se tam naopak plně zapojila Austrálie). Hlavně díky Kanaďanům došlo již dne D ke spojení s britskými jednotkami z pláže Gold (ty jak víme se tlačili plánovitě spíše směrem k Omaze) a odrazili protiútok jediné německé pancéřové divize (21st) od Caen. Mezi 3.Kanadskou a 3.Britskou divizí ze sousední pláže Sword tak sice zůstala večer mezera a I.Sboru se nepodařilo obsadit Caen, jak doufal Montgomery. Na skoro již rozbombardované Caen (jediné stojící budovy byli katedrála a nemocnice – i to lze chápat jako vymodlený zázrak) bylo posléze podniknuto několik útoků. Kanaďané se vyznamenali v řadě z nich: i když bitva byla frustrující, ve skutečnosti attrition war (opotřebovavací) na tomto křídle skutečně ničili postupně jednu německou pancéřovou divizi za druhou (jak postupně dojížděli na bojiště). Taktickým selháním Němců bylo, že nedokázali soustředit jediný silný úder: v opotřebovavacím boji nemohli nikdy spojence porazit vzhledem k jejich materiální převaze.

⁹ Cornelius John Ryan: The Longest Day

Pláž Sword

Britská 3. divize čelila spolu s Kanadany protiútoku Německé 21. pancéřové, ale její hlavní snahou bylo spojit se s britskými výsadkáři a obsadit ústí řeky Orne. Tlačili se tedy spíše od Kanadánů směrem doleva: Ouisterham ležící na ústí řeky má jen mělký přístav jen pro sportovní jachty popř. rybářské čluny: k přísunu zásob tedy nepřispěl, ale spíše tvořil opevněnou překážku (boje v městské zástavbě patří vždy k nejtěžším) s níž si museli poradit Commandos (britští i francouzští) a další speciální jednotky. Pokud v souvislosti s dnem D uslyšíme o „námořní pěchotě“ nejedná se o US Marines (ti všichni zůstali do konce války v Pacifiku) ale o Royal Marines, kteří se pohybovali především na pláži Sword. Dodnes se spekuluje proč američané nevyužili alespoň některé „odborníky na

vylovení“ právě z pacifiku. Logistická specifika (hlavně vzdálenosti) tam byli naprosto odlišné.

V pacifiku připadalo na 1 bojujícího vojáka až 16 lidí v týlovém zabezpečení (vč. žen). Pro zajímavost u Ruské armády (kde bojovali i ženy byl tento poměr cca 1:1). U spojenců v Evropě se mohli pohybovat cca 6-8 ku 1: záleží na tom kam až

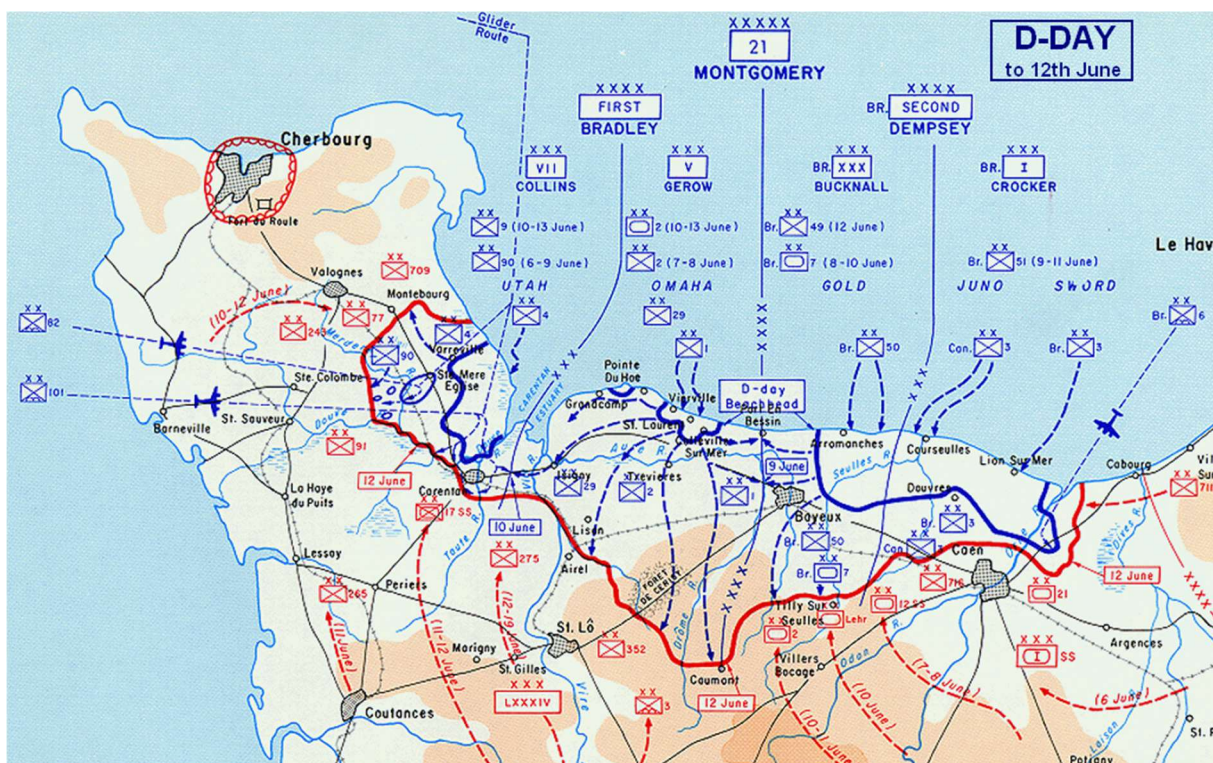
logistický řetězec sledujeme, protože i jinak „civilní“ námořníci na obchodních lodích přinesli nesporně svůj díl obětí k vítězství. V Atlantiku jich zahynulo přibližně tolik jako německých ponorkových námořníků: ovšem u Němců to představovalo 75% z celkově nasazených (u ponorek), což je historicky nejsmutnější bilance kterékoliv zbraně, nebo služby vůbec.

Následné boje - Bocage

O skutečném okamžiku zvratu na OMAZE existují spíše nesourodá svědectví o bezpočtu statečných, z nichž jen někteří přežili. Někdy i z 6 násobným zraněním i cestou na obviště.¹⁰ Velmi známý je

¹⁰ Filmový dokument Discovery

zástupce velitele 29. divize Norman Cota, nejen díky své hodnosti, ale protože podle mnoha svědků se na bojišti, kde se všichni plazili a krčili skutečně pohyboval vzpřímeně takřka jako šílenec: a opravdu zázrakem nebyl zraněn. Nešlo o samoučelnou exhibici, nýbrž inspiroval nesčetně dalších vojáků (z nichž ovšem mnozí padli). Patová situace se nakonec nevyhnutelně zvrátila ve prospěch spojenců – ale asi až poté, co ztratili větší počet mužů, než bylo na místě Němců. Dodnes proto podrobnější studie mapují neuvěřitelné příběhy mnoha hrdinů i když většinou si to sami neybrali. Na obrazovce se opakuje svědectví des. Franze Gockela, jednoho z mála německých kulometčíků který přežil poté co svoji zbraní MG42 musel zabít neodhadnutelný, ale veliký počet lidí. Jeho svědectví je drsné svou upřímností: je s podivem, že sám nepřišel o rozum. Poslední výzkumy takřka zdvojnásobili odhad zabitých v prvních hodinách vylodění na Omaze: z cca 2 tis až na 4 tis. Americká armáda má sice o svých lidech mnohem lepší evidenci, než jiné armády: ale bylo zpětně těžké rozlišit kdo padl v den D a kdo brzy poté zejména v nepřehledných bojích v tzv. Bocage (typických neprostupných živých plotech). Zpočátku je neprorazili ani tanky a toto omezení manévru se projevilo velkými ztrátami tanků i pěšáků. Nedlouho před proražením z předmostí připevnil jistý seržant Cullin na předek tanku typické zuby (z demontovaných invazních překážek, což byli často kolejnice svařené do ježku) umožňující tanku prorazit násep, aniž by vystavil zranitelné břicho střele z panzerfaustu: vynález se rychle rozšířil, protože zachránil bezpočet životů. Dodnes nosí některé moderní tanky Abrams mnohem masivnější zuby. Poslední mapa ukazuje situaci 12.června, kdy již došlo k propojení všech předmostí avšak Caen ještě zdaleka dobyt nebyl:

Za britskými plážemi sice nebyla Bocage, ale jiný velký problém v podobě postupně přicházejících pancéřových jednotek. Podle plánu měl Montgomery dobýt Caen hned první den D. To se nepovedlo: Město, ale spíše jen jeho trosky získali spojenci až za měsíc. Německá obrana byla urputná, ve velení Romela vystřídal Von Kluge, později Model .. ale největší zmatek na dálku vnášel do německého velení Hitler. V plánech na obranu se již dlouho před invazí rozcházel Romel s Von Rundstedem: Romel tvrdil, že invazi lze zastavit pouze přímo v den D a na plážích: dokud ještě spojenci nestačí přisunout dostatečné síly a materiál. Von Rundsted byl naopak přesvědčen, že počátečnímu vylodění (vzhledem k délce pobřeží) ani zabránit nelze, tzv. Atlantický val je jen propaganda pro německý lid.

Až po určení tzv. *schwerpunkt* – těžiště nepřátelského útoku – lze vykonat soustředěný protiútok mobilními (tedy pancéřovými) jednotkami. Romel ze své africké zkušenosti poukazoval na to, že díky letké převaze už pancéřové jednotky nikdy nedostanou tuto šanci. Hitler zvolil kompromis kombinující nevýhody obou konceptů, jak ukázala historie. Svůj díl pravdy měli patrně oba důstojníci: invazi ani následný postup zastavit nešlo. Oběma důstojníkům ale v této fázi již nešlo o to vyhrát válku, ale spíše dosáhnout přijatelný mír.

Není divu, že 20.7. 1944 se pokusila část *Wehrmachtu* Hitlera zbavit. Naopak Churchill dříve víceméně odmítl plán některých tajných služeb Hitlera zabít. Ať už byli plány reálné, či nikoliv, Churchill a další strategové usoudili, že Hitlerovi zmatky představují pro spojence přínos (a nebyl jediný takový diktátor v dějinách) a pro němce naopak ztráty. Požadavek „bezpodmínečné kapitulace“ není úplně nejtypičtější výsledek válek v dějinách: vyžaduje poměrně nákladnou okupaci poražené země a další komplikace. Častější v dějinách jsou různě kompromisně uzavřené mírové dohody, které sice nepůsobí tak okázale a ponechávají i jiné závažné problémy ale jsou nesporně úspornější z hlediska lidských životů: typický příklad je 1.válka v zálivu. Podobně uvažovala řada německých důstojníků, ale i Italové, Rumuni, Finové a další.

Literatura:

Will Fowler: *Operation Overlord: Prvních 24 Hodin / D-Day The First 24 Hours*; Amber Books 2003

Cornelius John Ryan: *The Longest Day (Nejdelší den)*; The New English Library / www.nasevojsko.cz

Kolektiv autorů: *D-Day Operation Overlord*; Salamander Book ©2004 (předmluva W.Churchill)

Gilles Perrault: *Tajemství dne D (Le secret du jour J)*; Fayard © 1964

Miloš Hubáček: *Invaze*; 3. doplněné vydání: 2004 Paseka

David Howard: *Den D očima přímých účastníků*; ©1959, 1961 a 2001; Jota 2004,

Stephen E. Ambrose (autor „*Band of Brothers*“): *Den D*; Ambrose-Tubbs Inc. 1994; Jota 2006

Dwight D. Eisenhower: *Crusade in Europe* © 1948; Naše Vojsko – doplněné vydání 1994

René J.Tesař: *Strmá stěna smrti*; nakl. Epocha ©2010

Vlastní snímky (výše) ukazují hrozivý pohled z Point Du Hoc, Americký vojenský hřbitov na Omaha Beach (známý z úvodní scény filmu „Saving Private Ryan“), 203 mm americkou houfnici a část konstrukce umělého přístavu Mulberry – dnes již na břehu cestou ke Coleville tedy za pláží Omaha.

Další odkazy:

<https://www.infogrades.com/history-events-infographics/the-d-day/>

<https://www.military-history.org/articles/d-day-plan-of-operations-on-6-june-1944.htm>